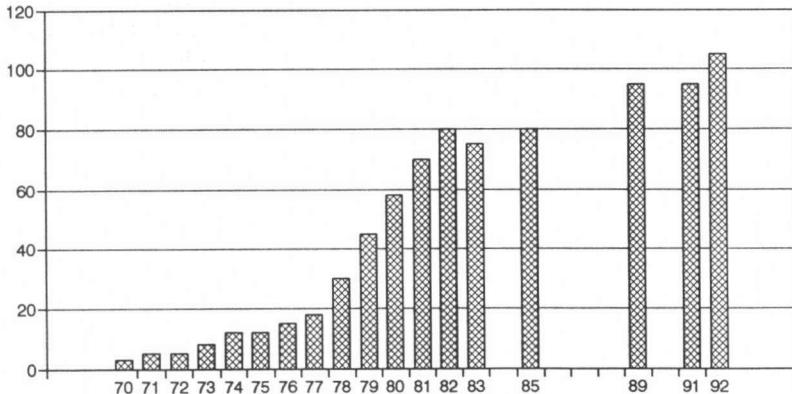

"Die papegaaien" doen het goed in Noord-Holland

Rob L. Vogel

Het is voor een rechtgeaard Veluwnaar wel even wennen om broedvogels te inventariseren in de uitgestrekte, bijna boomloze, veenweidegebieden van Noord-Holland. In het voorjaar van 1993 ontquam ik er niet aan en heb heel wat dagen doorgebracht in Waterland (de streek tussen Amsterdam en Marken) en andere gebieden in Noord-Holland, om broedvogels op terreinen van Staatsbosbeheer te inventariseren. Wat me nogal frappeerde was het algemene voorkomen van Bruine Kiekendieven in graslandgebieden. De vele voorjaarswaarnemingen van "Kieken" die verdreven worden door groepen weidevogels, staan me nog op het netvlies gebrand. Het gaat dan ook goed met de Bruine Kiekendief in Noord-Holland. Op de Wadeneilanden na is de soort nergens in Nederland zò sterk toegenomen als in Noord-Holland (figuur 1). Gebieden met een hoge dichtheid aan Bruine Kiekendieven zijn onder andere Texel, de Wieringermeer, Zaanstreek/Waterland en de polders ten oosten van het Alkmaardermeer. Nagenoeg alle paren broeden in rietvelden maar het jachtgebied omvat ook gras- en akkerlandgebieden in een ruime omgeving van het nest.

Figuur 1. Aantalsontwikkeling van de Bruine Kiekendief in Noord-Nederland (excl. Texel) op grond van gegevens van de Provincie Noord-Holland, het boek "Broedvogels van Noord-Holland" en schattingen van H. Groot & R. Brouwer (BSP-materiaal SOVON).

Vogelaars, maar ook de meeste boeren en weidevogelsbeschermers, zijn blij met de toename van de Bruine Kiekendief. Zo vertelden veel boeren met trots over "hun" paartje, en wisten me precies te vertellen hoeveel jongen er vorig seizoen waren uitgevlogen.

Toch lijkt niet iedereen even gelukkig te zijn met de forse toename. Dergelijke geluiden vallen, zij het incidenteel, te horen in de omgeving van de Wieringermeer en de wijde omgeving van de Zaanstreek. In de Wieringermeer viel zelfs een afschotgeval te betreuren; de dader bleef onbekend. Lokale vogelaars werd door sommige jagers verteld dat men "die papegaaien" toch liever kwijt dan rijk was.

Ook in de omgeving van de Zaanstreek en Waterland bleken een aantal boeren, jagers en terreinbeheerders minder blij met Bruine Kiekendieven. Ze vertelden me te vrezen voor weidevogels en te weten dat "derden" af en toe een legsel verstoorden door de eieren te verwijderen. Wanneer er eenmaal jongen zijn wordt het broedsel als regel met rust gelaten en volwassen vogels worden alleen met gefronste wenkbrauwen nagestaard.

In mijn Waterlandse inventarisatiegebieden waren de meeste paren succesvol. De lokale beheerder van Staatsbosbeheer waakt er dan ook trouw over!

Tijdens mijn tochten door Waterland zag ik in mei en juni geregeld Bruine Kiekendieven weidevogelpullen grijpen. Ik observeerde vaak een paartje dat nestelde in een rietveld langs de Gouwzee. Vanuit dit rietveld vlogen de vogels met name 's ochtends laag over de dijk, om te jagen in de aangrenzende weidevogelgebieden. In een aantal gevallen had de kiekendief het op weidevogelpullen voorzien. Tureluurs hadden de indringer vaak het eerst in de smiezen om direct fel te alarmeren. De Kieviten en Grutto's vlogen onvervaard op de indringer af die, stevig op de huid gezeten, toch op zijn doel af ging. Op enkele meter hoogte liet de kiekendief zich plotseling vallen, greep met één poot een weidevogelpul (meestal een Kievit of een Tureluur) en vloog dan linea recta naar zijn rietveldje. Waarom lukte dit, op het oog, zo gemakkelijk?

Welnu, vanaf einde april worden veel graslandpercelen in luttele dagen gemaaid. Hoewel in veel percelen legsels die onder nestbeschermers liggen worden gespaard, verandert er veel in zo'n weiland. Paren die eieren of kuikens hebben verloren, beginnen vaak in andere percelen opnieuw en pullen uit omliggende weilanden banjeren juist blijgemoed de biljartlakens op. Op deze kortgemaaide percelen zijn deze kuikens, zelfs als ze in dekking liggen, van verre al zichtbaar voor potentiële predatoren. Een Bruine Kiekendief die de IJsselmeerdijk over snelt, hoeft niet lang te zoeken en gaat recht op zijn doel af.

Hoe anders is het in graslandpercelen waar jonge weidevogels in alle rust kunnen opgroeien. Vaak zijn dit percelen waar door DBL (Directie Beheer Landbouwgronden) een overeenkomst is afgesloten, wat betekent dat de boer niet voor een bepaalde datum gaat maaien. In zulke ruige graslandpercelen zijn kuikens vaak niet te vinden, zelfs al sta je er met je neus boven op. Bruine Kiekendieven hebben natuurlijk veel scherpere en geoefender ogen maar moeten op lage hoogte toch nauwgezet zoeken, en af en toe even "te peddelen" in de lucht. Welnu, de weidevogels zorgen er wel voor dat de indringer niet nauwgezet kan zoeken, zodat de roofvogel er al snel tabak van krijgt en onverrichterzake naar eenvoudiger jachtvelden vliegt.

Hoewel dergelijke taferelen vanaf een mooi observatiepunt als de IJsselmeerdijk dagelijks te aanschouwen zijn, vormen Bruine Kiekendieven voor de weidevogelpopulatie natuurlijk geen enkele bedreiging. Op een vierkante kilometer weidevogelgebied broeden veelal meer dan 150 paar weidevogels en verder flink wat zangvogels, mollen, honderden woelratten en duizenden veldmuizen. Vanaf einde mei overspoelen duizenden meest jonge Spreeuwen de weilanden, waar Bruine kiekendieven enthousiast achteraan jakkeren. Het aandeel weidevogelkuikens dat wordt verschalkt, vormt dan ook een miniem aandeel van het voedselpakket en de Bruine Kiekendief zal dan ook geen invloed uitoefenen op grootte en ontwikkeling van weidevogelpopulaties.

Gelukkig beseft het overgrote deel van de Noord-hollanders dit en betracht Bruine Kiekendieven met evenveel welwillendheid als andere roofvogelsoorten. Noord-Holland behoort dan ook tot de provincies waar roofvogelvervolging een bijna uitgedoofd verschijnsel is. Wanneer verhalen over predatie op weidevogels geleidelijk aan in het juiste perspectief worden geplaatst, kan het misschien de eerste Nederlandse provincie worden waar roofvogelvervolging ècht tot het verleden behoort.

Adres: p/a SOVON, Rijksstraatweg 178, 6573 DG Beek-Ubbergen

